

מפיק מרגליות

על פרשת השבוע והדף היומי
פרשת בלק



העלוך יוצא לאור ע"י
מוסדות 'קרן אורה' כרמיאל

בראשות המרא דאתרא
הרה"ג רבי

אברהם צבי מרגלית
שליט"א

כולל אברכים - מרכזי
נוסד בשנת תשנ"ד

ישיבת "קרן אורה"
אם הישיבות בכרמיאל
נוסדה בשנת תשמ"ט

"מפעל המסכתות העולמי"
נוסד בשנת תשמ"ג

"בית מדרש נודד" בישיבת הגליל

מועדוני נוער

"הדף היומי"
נוסד בשנת תשמ"ג

מכון לפרסומים תורניים

בית מדרש "אבי עזרי"

בית מדרש "בר קפרא"
"ישיבה על קברו"

כולל ערב

בביהכ"ס "ירון אחים"

תיכון לבנות "נוה חוה"

מדרשת נשים

כנסים וימי עיון

בית מל"י

ספריה ופעילות חברתית

פעילות קירוב רחוקים

ביקורי בית

עזרה ותמיכה במשפחות נזקקות

חלוקת והפצת דיסקים תורניים

בארץ ובעולם

גליון מס' 24	פרשת בלק תש"פ
זמני השבת	
19:21	כניסת השבת
20:35	מוצאי שבת
21:16	רבינו תם

על הפרשה המרא דאתרא הרה"ג רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א

שם היו באותה תקופה רופאי עיניים גדולים ומפורסמים. נסע הרבי לברלין. בהגיעו החל להתעניין אודות הרופאים שבעיר. אמרו לו, אכן, בבית החולים שבעיר ישנם רופאים גדולים ומומחים. אבל, ישנו גם 'רופא אליל', שפועל בעזרת קמיעות, לחשים והשבעות. הוא ממש פועל ישועות. אולי כדאי לרב לנסות גם אצלו.

אמר הרבי, אני באתי לברלין להיוועץ ברופאים שמרפאים על פי דרך הטבע. ניתנה רשות לרופאים לרפאות, והאדם צריך לעשות את ההשתדלות וללכת להיוועץ עימם.

אבל אם פונים לאפיק בלתי קונבנציונאלי, מדוע שאפנה לרופאי אליל? אלך למקום האמיתי, לרבי, האדמו"ר מקוקוק. כדי להירפא מעל לדרך הטבע אינני זקוק לרעות בשדות זרים, יש לי את שלי במחנה פנימה.

כך מבארים את עניין בלעם. אומרים לאומות העולם: אם אינכם מאמינים בדברים שמעל הטבע, לא יהיו טענות כלפיהם מדוע עשיתם כך ולא אחרת. נהגתם על פי מנהג של עולם. מקובל. אבל, אם אתם באים בטענות על כך שאין לכם הנהגה רוחנית, עליכם לבחון את הדבר בעצמכם ולבחור בנביא הטוב ביותר. זה עצמו הניסיון. נתנו לכם נביא משלכם, הוא הטוב ביותר שניתן לקבל אצלכם. אבל מה לעשות, זהו אדם שמעולם לא עבד על מידותיו, לא למד תורה ולא קיים מצוות. אין באומות העולם משהו אחר. גם אם ישימו בראשו כובע שמתנוסס עליו הכיתוב 'נביא', הדבר כמובן לא ישנה את מהותו. ברגע שנראה לו שהפתרון היעיל ביותר הוא פריצת גדרות הצניעות, זה מה שהוא יציע ללא היסוס.

תאמרו, אז מה יוכלו לעשות? תשובתכם: יכולתם לבחון את הדברים בעין אמיתית ולומר, 'נביא' שכזה אינו מתאים ואינו מועיל לנו. נלך למשה רבינו, נביאם של ישראל. הלא כולם ידעו שיש נביא בישראל. אנשים באו להידבק בישראל, יתרו בא אל משה משמע את הנסים שנעשו לישראל.

על כל פנים, רואים אנו שגם הגויים ידעו לזהות שכחו של משה בפיו. ומה הכוונה כחו בפיו? ודאי שלא בספורי מעשיות, לשון הרע ורכילות, ליצנות וניבול פה. חלילה. אלא, יודע הוא להשתמש בפיו כדי לבקש ולהתחנן, להתפלל ולזעוק.

[מתוך הספר 'מפיק מרגליות']

אחת התמונות היפות המשתקפות, כבר בתחילת הפרשה, היא - כחה של תפילה. המואבים שולחים אל מדין ומתעניינים אודות משה שנתגדל אצלם, במה כחו גדול. אומרים להם המדיינים, אין כחו אלא בפיו. אמרו המואבים, כך? אף אנו נביא אדם שכחו בפיו, בלעם.

כך כותב רש"י: "והלא מעולם היו שונאים זה את זה, שנאמר [בראשית לו לה]: 'המכה את מדין בשדה מואב', שבאו מדין על מואב למלחמה! אלא, מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם. ומה ראה מואב ליטול עצה ממדין? כיון שראו את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם, אמרו, מנהיגם של אלו במדין נתגדל, נשאל מהם מה מדתו. אמרו לו, אין כחו אלא בפיו. אמרו, אף אנו נבא עליהם באדם שכחו בפיו."

אגב, מעניין במה ראו המדיינים, שאצלם נתגדל משה, יותר משאר אומות, שאין כחו של משה אלא בפיו? במה הוכיח משה את כח פיו כאשר שהה במדין?

בהמשך כותב רש"י: "ואם תאמר, מפני מה השרה הקדוש ברוך הוא שכינתו על גוי רשע?"

והתשובה: "כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר, אלו היו לנו נביאים - חזרנו למוטב. העמיד להם נביאים, והם פרצו גדר העולם. שבתחילה היו גדורים בעריות, וזה נתן להם עצה להפקיר עצמם לזנות."

באמת, דברי רש"י אלו קשים לכאורה להבנה. אומות העולם טוענים, במידה רבה של צדק, אילו היו לנו נביאים, היינו חוזרים למוטב. העמיד להם הקב"ה את בלעם לנביא. אך הוא, לא רק שלא תיקן את מעשיהם, אלא אף לקלקל והכשיל אותם בדברים שלא העלו על דעתם עד אז.

אם כן, יטענו האומות, וכי זה מה שביקשנו? ביקשנו נביא שיחזיר אותנו למוטב, ומה נתת לנו, 'נביא' מושחת ומקולקל עוד יותר מאיתנו!

לו היית נותן לנו נביא צדיק וחסיד כמו שנתת לעם ישראל, כמו משה רבם, נביא שמחנך ומדריך את העם ללכת בדרך הישר, ודאי שהיינו חוזרים למוטב. מה נתת לנו, נביא מסית ומדיח! הבה נעשה 'טרייד אין'. שלח אותנו לעם ישראל ותן לנו את משה, ונראה אז מי ינהג כשורה.

ישנו ביאור שמשללב היטב עם הדברים שנאמרו.

מעשה שהיה. לרבי מפשיסחא היו בעיות קשות בעיניו. יעצו לו לנסוע לברלין,

מעשה רב

ישנה אפשרות נוספת, להקיף את הבנין, ולהיכנס דרך דלת אחורית היישר אל הבמה, ללא כל גינוני כבוד.

אמר רבי יעקב קמינצקי, אם אני חושב רק על עצמי, אם אהיה אנוכי ואגואיסט, ודאי שעדיף לי להיכנס מהדלת האחורית... אני מתעב את הכבוד ובורח ממנו ככל האפשר.

אבל, הרי ביצע יושבות נשותינו. הן טורחות עבורנו כל כך הרבה, סובלות בדומיה את היעדרויותינו התכופות עקב עיסוקינו בענייני הכלל, שיעורים, כינוסים, עצרות, אסיפות. עושות הכל כדי שנוכל למלא תפקידינו כראשי ישיבה ואישי ציבור באופן הראוי ביותר.

לפיכך, למרות הסיאוב והמיאוס שבכבוד, אדרבה, ניכנס

בפרשה נחשפים אנו לתאוות הכבוד של בלעם הרשע.

אצל גדולי ישראל, להבדיל, רואים אנו התייחסות שונה לחלוטין לעניין הכבוד. מסופר על שני גדולי ישראל בארה"ב, רבי יעקב קמינצקי ורבי שניאור קוטלר זצ"ל. פעם נערכה אסיפה גדולה וחשובה בענייני ציבור, השתתפו בה מאות רבנים, אנשי ציבור ונכבדים. כולם המתינו בדריכות, ציפו לכניסתם המכובדת של גדולי הדור.

הסתפקו הגדולים כיצד להיכנס. ישנה האפשרות הפשוטה, להיכנס מהדלת הראשית הקדמית, אך הדבר יגרור בהכרח כבוד גדול. הציבור כולו יעמוד על רגליו, ישיר "שאו שערים ראשיכם", "ימים על ימי מלך תוסיף" ועוד ועוד, והלא הכבוד כה מאוס.

מגוון ירק גוש קטיף נקי למהדרין, במחירי שוק.

הנקודה הירוקה של כרמיאל

רח' נתיב הלוטוס 3

פתיחים לקראת שבת
ימים ד' בין השעות 09:00-13:00 ויום ו' 09:00-13:00

תמונת: **קטוף**

קמחים משובחים
ללא צורך בפינוי

משלימי טעם
וארומה למטבח

פירות קפואים
נקיים מתרקים

קטניות בואקום
ללא צורך בברייה

ירק ועשבי תיבול
בינזול מיוחד למהדרין

על הפרשה ועל הדף

הרה"ג רבי מאיר מרגלית שליט"א, מחבר ספר 'מאיר נתיבים'

בגדי שבת ומעלתם

בגמ' בשבת מובא על מעלתם וחשיבותם של מלבושי שבת 'שלא יהיה מלבושך בשבת כמלבושך בחול' וכו', ואיתא במדרש עוד על מעלת בגדי שבת דמהמתם ניצלו ישראל מקללת בלעם [ילקוט משלי ובמדרש פליאה] וז"ל 'בשעה שאמר בלק לבלעם לקלל את ישראל אמר לו איך אוכל לקללם והלא הם לובשים בגדי שבת ויום טוב' עכ"ל המדרש, וכבר דשו ביה רבים, ונבאר הענין בפלפולא דאורייתא.

כתוב בפרשה דלאחר שסטתה האתון מן הדרך ג' פעמים אומר בלעם לאתון 'לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך' ואז פותחת האתון את פיה ואומרת לו 'הלא אנכי אתונך אשר רכבת עלי מעודך ועד היום הזה ההסכן היסכנתי לעשות לך כה, ויאמר לא' עכ"ל. ויש להבין מה המו"מ בין בלעם לאתון, מדוע הוא רוצה להורגה וכיצד היא הודפת את טענתו, ועוד מדוע דוקא אז נגלה אליו מלאך ה' והרי כבר התיישבה דעתו של בלעם בזה שאמרה לו שלא עשתה לו כן מעולם.

נעשה מועד לשבתות אף בקירב נגחותיו

בגמ' בב"ק [כג:] נחלקו התנאים בדין שור שנגח ג' פעמים ביום אחד אם נעשה מועד בכך, דשיטת רבי יהודה דלא נעשה מועד אלא בנגח שלשה ימים שונים [ריחק נגחותיו] אבל נגח ג' פעמים ביום אחד [קירב נגחותיו] אינו נעשה מועד, ורבי מאיר פליג וס"ל דנעשה מועד אף בנגח ג' פעמים ביום אחד, וק"ו הוא, דאם ריחק נגחותיו נעשה מועד קירב נגחותיו לא כש"כ, עכ"ד הגמ'.

והנה מצינו בגמ' עוד [שם לו:] 'אמרו לפני רבי יהודה הרי זה מועד לשבתות ואינו מועד לחול', כלומר, דשאלוהו בבית המדרש מה הדין בשור שהוחזק ליגח רק בשבתות מה דינו, וענה להם רבי יהודה 'לשבתות משלם נוק שלם לימות החול משלם חצי נוק', כלומר דהרי הוא שור מועד לשבתות בלבד ומעתה ואילך אם יגח בשבת ישלם נוק שלם ואם יגח בחול ישלם חצי נוק.

ונחלקו הראשונים מדוע נעשה מועד לשבתות בלבד, דרש"י כתב לפי שהוא בטל ממלאכה וזחה עליו דעתו ועל כן דוקא בשבתות יגח ונעשה מועד רק לזמן שזחה עליו דעתו, אמנם התוס' שם הביאו בשם הירושלמי דכיון לפי שראה אותה במלבושים נאים אחרים וחשובים בעיניו כנכרים ואינו מכירם' עכ"ד תוס'.

ולולא דמיסתיפינא נראה לחדש לשיטת תוס', דקירב נגחותיו לרבי יהודה לא היה מועד דוקא אם נגח ג' פעמים ביום אחד שהוא יום חול, אבל אם נגח בשבת אחת ג' פעמים הרי זה נעשה מועד לשבתות, והסברה בזה, דדוקא בנגח ג' פעמים ביום אחד שהוא יום חול אמרינן שכנס בעלמא הוא, אבל בנגח ג' פעמים בשבת כיון דס"ל לרבי יהודה דנעשה מועד לשבתות ולא לחול ויש סיבה וסברה לשור ליגח ביום השבת מחמת שינוי הבגדים, א"כ אף שנגח ג' פעמים ביום אחד סו"ס יש לתלות זאת בסביבה מוכנת של בגדי שבת ונעשהו לכה"פ מועד לשבתות. [אמנם כל זה דוקא לשיטת תוס', אבל לשיטת רש"י דמועד לשבתות הוא כיון שבטל ממלאכה וזחה עליו דעתו א"כ אף בג"פ בשבת אחת אינו סיבה לנגיחה אלא רק סברה מדוע נגח היום].

'המשא ומתן' בין האתון לבלעם והמלאך

ובזה נראה לבאר 'הדין ודברים' בין בלעם לאתון והמלאך, דבלעם אומר לאתון 'לו יש חרב בידי והרגתיך' דהיינו שרוצה להורגה לאחר ג' פעמים שלחצה רגלו לקיר מכיון שנעשתה מועדת להיזק, וע"כ עונה האתון לבלעם דאינה כשור מועד, שהרי מעולם לא עשיתי לך כך ו'אנכי אתונך אשר רכבת עלי מעודך עד היום הזה ההסכן היסכנתי לעשות לך כה ויאמר לא' וא"כ כל הג' פעמים כולם נעשו ביום אחד ואינו כשור המועד דקירב נגחותיו לא נעשה מועד וכרבי יהודה, ואכן בלעם מקבל את טענתה.

והנה לפי זה שבלעם ס"ל כרבי יהודה ולא הורגה, צריך להיות שאם ינסה לקללם ג' פעמים ביום אחד ולא יצליח לא יחשב כחזקה ויהיה עליו לנסות למחרת כיון שג' פעמים אלו הם ביום אחד [וכקירב נגחותיו], וע"ז בא המלאך כעת ומזהיר את בלעם ואומר לו אתה תאמר רק מה שאומר לך ואל תאמר דיום זה אינו יום המועיל לקללם ולמחר, אלא אל תנסה עוד לקללם וג"פ אלו הם חזקה כיון שיש כאן סיבה לחזקה זו שהרי שאני נותן את הדברים בפיו, ואל תתלה זאת ביום, ממש כמו שקירב נגחותיו אף שביום אחד לא היה מועד מ"מ אם יש סיבה לג' פעמים כגון בשבת שבגדי שבת גורמים לנגיחתו, שנעשה מועד אף שקירב נגחותיו.

ולפי"ז יש לבאר את דברי המדרש פליאה, שהמדרש איירי לאחר שניסה לקללם ג' פעמים ולא הצליח, ואז אומר לו בלעם איני יכול לקללם עוד למחר, ואף שג' פעמים אלו היו ביום אחד

ודמי לקירב נגחותיו מ"מ אם יש סיבה לכך הוי חזקה אף ביום אחד וכיון שאמר לי המלאך שאומר רק מה שהוא שם כפי, א"כ הרי יש חזקה וסיבה שזה גם מה שיקרה מחר והרי זה חזקה ממש כמו בבגדי שבת דאף שקירב נגחותיו לא היה מועד מ"מ אם קירבם בשבת אחת כיון שיש סיבה לנגיחתו מחמת הבגדי שבת, הרי זה נעשה מועד לשבתות, וזה מה שאומר לו בלעם שאינו יכול לקללם בגלל שלובשים בגדי שבת והיינו שמדין בגדי שבת למדים דאף ג' פעמים ביום אחד אם יש סיבה לדבר הוי חזקה.

פרפרת נאה מדוע ייקר והחשיב רבי יהודה את בגדי השבת

נמצינו למדים דרבי יהודה החשיב את בגדי שבת ועל כן סבר שיש מועד לשבתות מחמת בגדי השבת. ויש להתבונן מה ראה רבי יהודה מעלה בבגדי שבת ודוקא הוא בעל המימרא דיש מועד לשבתות. והנראה, דרבי יהודה החשיב וייקר את בגדי השבת, ולשיטתו בגדי השבת גורמים לשינוי האדם, ואפילו שור יבחיץ בזה, וכמו שמצינו בגמ' דאף שהיה עני מרוז [כדאיתא בנדרים מט:] ובביתו לא היה אלא בגד אחד שפעם הוא יצא בו ופעם אשתו עכ"ז את השבת קיבל בבגדים נאים כדאמרינן בגמ' [שבת כה:] כך היה מנהגו של רבי יהודה ברבי אלעאי ערב שבת מביאיין לו עריבה מלאה חמין ורוחץ פניו ידיו ורגליו ומתעטף ויושב בסדינים המצויצין ודומה למלאך ה' צבאות'. אלא דעדיין יש לבאר מה ראה דוקא רבי יהודה להחשיב כך את בגדי השבת, ונבאר הענין בס"ד.

כתב הכל בו [סימן לא בשם רבנו אשר] דמנהג ישראל שלא לצאת בשבת ללא מנעלים וללא גלימה או טלית כדי שזכור בזה את יום השבת, שהרי חטאו של המקושש היה שיצא בלא טליתו ובלא אות, שאם היה מקפיד ללבוש בגדי שבת היה חש ומרגיש את יום השבת ולא היה חוטא. ובוזה ביאר הסמיכות בין פרשת מקושש לפרשת ציצית, שגם הציצית באה להזכיר לאדם את מצוות ה', וגם בגדי שבת מזכירים לו את יום השבת.

ומיהו אותו מקושש, כבר אמרינן בגמ' שזהו צלפחד, ומיהו אותו צלפחד, וכבר הבאנו בזה דצלפחד נתגלגל באותו חסיד שמספרת עליו הגמ' [קנ:] 'מעשה בחסיד אחד שנפרצה לו פריץ בתוך שדהו ונמלך עליה לגודרה ונוכר ששבת הוא ונמנע אותו חסיד ולא גדרה ונעשה לו נס ועלתה בו צלף וממנה היתה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו' וכ"כ האריז"ל שאותו חסיד היה גלגול של צלפחד.

וידוע [ב"ק קג:] שכל מקום שכתוב 'מעשה בחסיד' זה או רבי יהודה ברבי אלעאי או רבי יהודה בן בבא, וכיון שא"א שיהיה זה ריב"ב שהרי כבר נהרג בעשרת הרוגי מלכות, א"כ אותו חסיד הוא רבי יהודה ברבי אלעאי שהיה גלגול של המקושש ובא לתקן את חטאו וכמ"ש הכל בו שחטא מחמת זה שלא לבש בגדי שבת, וכיון שרבי יהודה היה גלגולו של המקושש ובא לתקן חטאו לכן היה מהדר ומקפיד בבגדי שבת שהם גרמו לו למקושש שיחטא, ולא עוד שהרי בכל מקום שכתוב רבי יהודה סתם הוא רבי יהודה ברבי אלעאי [מנחות יח.]. א"כ נמצא דכיון שרבי יהודה ברבי אלעאי בא לתקן את החטא של בגדי שבת והקפיד עליהם הוא הוא רבי יהודה במסכת ב"ק דס"ל דשבת הוא זמן מיוחד שיכול להיות נגזן לשבתות בלבד, והדברים נפלאים.

'כל כלי יוצר עלייך'

איתא בסידור האר"י דכשולובשים בגדי שבת יש לומר את הפסוק 'כל כלי יוצר עליך לא יוצלח', ומסופר שפעם פגש המקובל רבי חיים שאול דוויק [מגדולי המקובלים בירושלים]

את אחד מגדולי ירושלים ושאלו מהיכן לקח האר"י דין זה, וענה לו אותו גדול, דהמקור הוא בפרשתנו ממה שענה בלעם לבלק שאינו יכול לקלל את ישראל כיון שלובשים בגדי שבת, א"כ נמצא דבגדי שבת הרי הם תריס בפני הפורענות, ואין לך זמן מוכשר מאותה שעה שלובשם לומר 'כל כלי יוצר עלייך לא יוצלח'.

קרו אורה - הדף היומי
עוזרים לכם לסיים את הש"ס!
 יש לך שאלה על הדף? חוסר בהירות?
 סתם מתקשה בקטע גמרא?
יש מי שיעזור!
 המוקד הטלפוני לשאלות על הדף היומי
04-6641505

ניתן לקבל את העילון ישירות למייל
 נא לפנות לכתובת: kerenora456@gmail.com

מעשה רב המשך מעמוד קודם

נא מהדלת הקדמית, יקומו הכל לכבודנו, יראו נשותינו כיצד הציבור מעריך ומכבד אותנו, ויהיה להן קורטוב של נחת, סיפוק שייתן להן חיזוק בהמשך הדרך.

רעיון דומה אנו מוצאים בסיפור אודות רבי שמחה וסרמן צ"ל, בנו של רבי אלחנן וסרמן הי"ד, ראש ישיבת ברנוביץ. רבי שמחה היה מרביץ תורה גדול, וגם עסק רבות בצרכי ציבור באמונה. למרבה הצער, לרבי שמחה ואשתו לא היו ילדים.

בצוואתו כתב דברים מופלאים. אם ייפטר מן העולם אחרי אשתו, שלא יספידוהו. אין רצונו בכבוד. כל ימיו היה בורח ממנו כבורח מן האש, קל וחומר לאחר מותו. אך אם ייפטר

לפני אשתו, אזי הוא מבקש שיערכו לו הספד גדול. וכל כך למה, כדי שתהיה מעט נחת רוח לאלמנתו. בחיי חיותו לא רוותה רוב נחת. ילדים לא היו לה, בעלה היה עסוק כל כך בלימודי הישיבה ובענייני הציבור. לפחות שלאחר מותו תשמע דברי שבח והלל עליו, כך תחוש ותדע שעמלה לא היה לשווא. איזו נקיות הדעת!